

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO – 4101-022-01/2013

P/13/068

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/068 – Przeciwdziałanie zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży szkolnej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi.
Kontroler	Maria Ślufik-Wojtera, gł. spec. kp., upoważnienie do kontroli nr 88258 z dnia 16.09.2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Publiczne Gimnazjum Nr 3 im. Fryderyka Chopina w Łodzi (zwané dalej Gimnazjum lub Szkołą), ul. Zacisze 7/9, 90-228 Łódź
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wołczyk Sławomir, dyrektor Gimnazjum od dnia 1 września 2001 r. (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Pozytywną ocenę uzasadnia niska skala występowania zjawisk patologicznych w Szkole w latach szkolnych 2011/2012 – 2012/2013, będąca wynikiem m.in.:

- rzetelnego opracowania Szkolnego Programu Profilaktyki obowiązującego w ww. okresie,
- prawidłowego wdrażania działań, dotyczących profilaktyki uniwersalnej oraz selektywnej, dla całej społeczności szkolnej,
- umożliwienia nauczycielom szkolenia w zakresie umiejętności profilaktycznych,
- zapewnienia uczniom udziału w zajęciach pozalekcyjnych,
- udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w związku z przejawami zachowań patologicznych,
- realizacji zadań z zakresu kontroli wypełniania przez uczniów obowiązku szkolnego.

Jako nieprawidłowość NIK wskazała:

- niezorganizowanie świetlicy szkolnej wymaganej przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznych przedszkoli oraz publicznych szkół,
- niezamieszczenie w Statucie Szkoły zapisów dotyczących zasady promocji i ochrony zdrowia oraz strategii działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem. Braki te zostały usunięte w trakcie niniejszej kontroli NIK.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja zadań w zakresie zapobiegania (przeciwdziałania) przejawom patologii wśród dzieci i młodzieży przez szkołę

Opis stanu faktycznego

W roku szkolnym 2011/2012 do Gimnazjum (wg stanu na 30.09.2011r.) uczęszczało 372 uczniów, w tym: do klas pierwszych – 128 osób, do klas drugich 148 osób i do klas trzecich – 96 osób.

W kolejnym roku szkolnym w Gimnazjum (wg stanu na 30.09.2012r.) było 358 uczniów (spadek o 14 osób, tj. o 3,8% w stosunku do roku 2011/2012), w tym: w klasach pierwszych – 106 osób, w klasach drugich – 117 osób i w klasach trzecich – 135 osób.

Wg stanu na 02.09.2013r. liczba nauczycieli zatrudnionych w Szkole wynosiła 37 osób, w tym: 2 osoby przebywały na urloпах zdrowotnych i 2 osoby dopełniały etat z innych szkół. Szkoła zatrudniała również pedagoga i psychologa.

(dowód: akta kontroli str. 629)

1.1. Działania planistyczne w zakresie szkolnego programu profilaktyki i szkolnego programu wychowawczego

a) Szkolny Program Profilaktyki Gimnazjum oraz Program Wychowawczy tej Szkoły, obowiązujące w latach szkolnych 2008/2009 – 2012/2013 (5 lat szkolnych), opracowane zostały w 2008 r.

b) realizacja zagadnień z zakresu profilaktyki i działań wychowawczych założonych w ww. Programach ujęta została również w:

- rocznych planach pracy, w tym na lata szkolne objęte niniejszą kontrolą NIK, opracowanych przez: nauczycieli zespołów przedmiotowych, psychologa, pedagoga, koordynatora ds. bezpieczeństwa,
- planach lekcji wychowawczych opracowanych przez poszczególnych wychowawców.

c) przed opracowaniem ww. Programów w Gimnazjum, w okresie od września 2007 r. do maja 2008 r., przeprowadzone zostały czynności dotyczące diagnozowania działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej Szkoły. Ustalone w tej diagnozie słabe strony badanej działalności Szkoły zostały uwzględnione w ww. Programie Profilaktycznym. Jednak nie wszystkie cele zawarte w Programie Profilaktyki wynikały z ww. diagnozy. Dotyczyło to zadań profilaktycznych corocznie realizowanych przez Szkołę.

Cele ogólne Programu Profilaktyki nie były mierzalne za pomocą wskaźników, ale były aktualne w poszczególnych latach szkolnych i możliwe do osiągnięcia. Dotyczyły one bowiem:

- adaptacji młodzieży w środowisku Szkoły,
- wyrównywania szans edukacyjnych,
- nabywania umiejętności społecznych i psychologicznych pozwalających na lepsze radzenie sobie w życiu,
- budowania prozdrowotnych przekonań i postaw – promowania zdrowego stylu życia,
- przeciwdziałania uzależnieniom – przedstawienia konsekwencji uzależnienia,
- zapobiegania przemocy,
- współpracy z rodzicami uczniów.

Cele szczegółowe i zadania zaplanowane w przedmiotowym Programie dla osiągnięcia ww. celów ogólnych zostały sformułowane konkretnie i jednoznacznie, m.in. przez określenia sposobu ich realizacji i osób

odpowiedzialnych. Ich realizacja zapewniała osiągnięcie założonych celów ogólnych.

- d) w Szkolnym Programie Profilaktyki Gimnazjum nie zostały określone terminy realizacji poszczególnych celów, ponieważ terminy realizacji zadań przyporządkowanych tym celom wynikały z koncepcji pracy szkoły i planu nadzoru pedagogicznego w danym roku szkolnym. Terminy realizacji zadań profilaktycznych określone zostały również w ww. rocznych planach pracy opracowanych przez: nauczycieli zespołów przedmiotowych, psychologa, pedagoga, koordynatora ds. bezpieczeństwa, oraz planach lekcji wychowawczych opracowanych przez poszczególnych wychowawców.
- e) przy planowaniu zadań profilaktycznych wzięto pod uwagę współpracę z następującymi podmiotami: Urząd Miasta Łodzi (UMŁ), Policja, Straż Miejska, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Stowarzyszenia działające na rzecz przeciwdziałania zjawiskom patologicznym. Dyrektorzy szkół podczas zebrań z ww. podmiotami uzyskali zapewnienie prowadzenia szerokiej współpracy w ww. zakresie. W trakcie roku szkolnego Szkoła występowała do ww. instytucji o realizację zawartych w Programie zadań.
- f) Szkolny Program Profilaktyki zakładał działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej oraz selektywnej.
- g) w Szkolnym Programie Profilaktyki nie przewidziano prowadzenia programów profilaktycznych zamieszczonych w banku programów profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE) oraz rekomendowanych przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii, ponieważ w Szkole brak było nauczycieli z właściwymi kwalifikacjami.

W ramach Szkolnego Programu Profilaktyki w Gimnazjum realizowano natomiast inne programy, np. Młodzieżowe Ochotnicze Pogotowie Rówieńnicze, Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii i Alkoholizmowi, Jestem fair, Szkoła bez przemocy, Program Profilaktyki Straży Miejskiej.

- h) w Szkolnym Programie Profilaktyki założono, że jego odbiorcami będą uczniowie, rodzice oraz nauczyciele i inni pracownicy Szkoły.
- i) Szkolny Program Profilaktyki oraz Program Wychowawczy, obowiązujące w latach 2008/2009 – 2012/2013, zostały uchwalone przez Radę Rodziców na posiedzeniu w dniu 08.09.2008 r. w porozumieniu z Radą Pedagogiczną.
- j) ww. Szkolny Program Profilaktyki zakładał przeprowadzenie jego ewaluacji po zakończeniu jego wdrażania oraz wskazywał sposób jej przeprowadzenia: sprawozdania z realizacji planów, analizy, dane statystyczne, obserwacje, badania ankietowe, zapisy w dokumentacji, projekty działań, programy, scenariusze, itp.

Również ww. Program Wychowawczy zakładał przeprowadzenie takiej ewaluacji za pomocą ankiet.

- k) za przygotowanie Szkolnego Programu Profilaktyki w Gimnazjum odpowiedzialny był Zespół powołany przez dyrektora Szkoły. Jeden z członków tego Zespołu, psycholog szkolny, uczestniczył w szkoleniu dotyczącym tworzenia programów, organizowanym przez organizację pozarządową.

Działania profilaktyczne w Gimnazjum koordynowała dyrekcja szkoły, a realizowali: pedagog, psycholog i nauczyciele. Właściwe kompetencje w zakresie profilaktyki nabyte w wyniku ukończenia różnorodnych form doskonalenia zawodowego posiadali zatrudnieni w gimnazjum psycholog i pedagog szkolny. Również nauczyciele nabyli takie kompetencje w trakcie wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 6-20, 21-33, 34- 39, 40-92, 631-650, 662)

Z uwagi na wyekspirowanie z końcem roku szkolnego 2012/2013 okresu obowiązywania ww. Programów - zostały w Gimnazjum w dniu 30 września 2013 r. przyjęte nowe takie Programy, obowiązujące w latach 2013/2014 – 2015/2016. Nowy Program Profilaktyczny rozszerzono o cel ogólny dotyczący realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Określono w nim zadania przyjęte dla realizacji poszczególnych celów, formy (metody) realizacji zadań, terminy ich realizacji, realizatorów i zakładane rezultaty poszczególnych zadań.

(dowód: akta kontroli str. 407-457, 663)

Nauczyciele Gimnazjum (29 osób) w ankietach wypełnionych w trakcie niniejszej kontroli NIK ocenili, że największy udział w konstruowaniu Szkolnego Programu Profilaktyki obowiązującego w latach 2008/2009 – 2012/2013 miał Zespół specjalnie powołany do tego przez dyrektora Szkoły (62,1% odpowiedzi) oraz cała rada pedagogiczna (31% odpowiedzi).

Z ankiet tych wynikało również (69% odpowiedzi), że wprowadzony w Gimnazjum Szkolny Program Profilaktyki był adekwatny do problemów i potrzeb Szkoły i środowiska lokalnego, a kolejne 24% odpowiedzi wskazało, że Program taki tylko częściowo odpowiadał na problemy i potrzeby.

(dowód: akta kontroli str. 686)

Zatrudnieni w Szkole specjaliści (pedagog i psycholog) w swoich ankietach potwierdzili, że w konstruowaniu ww. Szkolnego Programu Profilaktyki największy udział miał ww. Zespół (100%). Wg tych ankiet – omawiany Program był adekwatny do problemów i potrzeb Szkoły i środowiska lokalnego.

(dowód: akta kontroli str. 692 i 696)

1.2. Zagadnienia profilaktyczne i wychowawcze w statucie Gimnazjum

W Statucie Gimnazjum określone zostały cele i zadania Szkoły wynikające z przepisów prawa oraz uwzględniające Szkolny Program Profilaktyki oraz Program Wychowawczy, w tym w szczególności:

- szczegółowe zasady wewnątrzszkolnego oceniania uczniów,
- organizację zajęć dodatkowych dla uczniów,
- zasady bezpieczeństwa,
- formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie, w tym również pomoc materialna,
- organizację współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc dzieciom i rodzicom,
- organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami w zakresie nauczania, wychowania i profilaktyki.

(dowód: akta kontroli str. 93-135)

Ankietowani uczniowie potwierdzili, że znają dobrze regulamin i zasady dotyczące zachowania, obowiązujące w Gimnazjum (88% odpowiedzi).

(dowód: akta kontroli str. 676)

Również ankietowani nauczyciele ocenili (100% odpowiedzi), że uczniowie tej Szkoły dobrze znają taki regulamin.

(dowód: akta kontroli str. 684)

1.3. Doskonalenie umiejętności profilaktycznych nauczycieli

W planach doskonalenia nauczycieli Gimnazjum na lata 2011/2012-2012/2013 założono następujące szkolenia z zakresu doskonalenia umiejętności profilaktycznych nauczycieli, które zostaną przeprowadzone na terenie Gimnazjum:

a) w roku 2011/2012:

- odpowiedzialność dyscyplinarna i karna nauczycieli w świetle przepisów prawa oświatowego. Bezpieczeństwo uczniów; szkolenie: prelegent (szkolenie

zostało przeprowadzone na posiedzeniach Rady Pedagogicznej w dniu 04.11.2011r. oraz w dniach 10.03.2012r i 14.05.2012r.).

b) w roku 2012/2013:

- rozpoznawanie indywidualnych potrzeb uczniów. Planowanie i realizacja wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów; szkolenia: prelegent, dyrekcja (szkolenie zostało przeprowadzone na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 13.05.2013 r.).

Dodatkowo nauczyciele, pedagog i psycholog Gimnazjum w ww. latach szkolnych uczestniczyli w szkoleniach dotyczących profilaktyki, zorganizowanych indywidualnie, tzn.:

a) w roku 2011/2012:

- dwie osoby odbyły szkolenie z zakresu „Nowe rozwiązania w pomocy psychologiczno-pedagogicznej”,
- dwie osoby zostały przeszkolone z zakresu „Jak motywować ucznia do nauki”,
- jedna osoba uczestniczyła w szkoleniu: „Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”,
- jedna osoba uczęszczała na szkolenie: „Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych”,
- jedna osoba została przeszkolona z zakresu „Jak efektywnie organizować pomoc psychologiczno-pedagogiczną”,
- dwie osoby przeszły szkolenie "Euro 2012 - bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Łodzi „Bezpieczna szkoła”,

b) w roku 2012/2013:

- jedna osoba uczestniczyła w warsztatach "Twórcze rozwiązywanie problemów społecznych",
- jedna osoba przeszkoliła się w zakresie „Młodzieżowego Ochotniczego Pogotowia Rówieńskiego”,
- dyrektor Gimnazjum uczestniczył w szkoleniu dotyczącym nadzoru dyrektora szkoły w obszarze pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- jedna osoba została przeszkolona w temacie „ADHD-jak radzić sobie na lekcjach języka polskiego”,
- jedna osoba uczęszczała na szkolenia pt.: „Sytuacje szczególne w udzielaniu pierwszej pomocy”, „Wirtualne zagrożenie, realny problem o bezpieczeństwo w sieci”,
- jedna osoba szkoliła się w zakresie umiejętności zastosowania wiedzy z zakresu psychologii, pedagogiki w rozwiązywaniu problemów wychowawczych”,
- jedna osoba została przeszkolona w zakresie „ADHD – jak sobie z nim radzić-praca z uczniem z nadpobudliwością psychoruchową”.

Pedagog szkolny uczestniczył w szkoleniach z zakresu: „Budowanie poczucia własnej wartości jako element profilaktyki zdrowia psychicznego”, „Genogram i ekoma – narzędzia poznawania środowiska ucznia”, „Odpowiedzialność nauczyciela za przestrzeganie praw dziecka i ucznia”, „Rozpoznawanie indywidualnych potrzeb ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, podstawą opracowania karty indywidualnych potrzeb ucznia i planu działań wspierających”.

(dowód: akta kontroli str.136-165)

Ankietowani nauczyciele stwierdzili, że nie wiedzą, ilu nauczycieli Szkoły zostało przeszkolonych jako realizatorzy znanych profesjonalnych programów profilaktycznych (86% odpowiedzi). Nie wiedzieli też (82% odpowiedzi), czy pracujący w Szkole przeszkoleni realizatorzy takich programów wdrażają je w klasach.

Ocenili jednak, że pracujący w Gimnazjum nauczyciele są dostatecznie przygotowani do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i patologiami (100% odpowiedzi). Większość z nich (55% odpowiedzi) stwierdziła, że nic im nie utrudnia skutecznego radzenia sobie z problemami wychowawczymi i patologiami wśród uczniów. Pozostali ocenili jednak, że takie utrudnienia występują m.in. z uwagi np. na niedostateczne kompetencje profilaktyczne, małą skuteczność wdrażanych procedur, brak chęci współpracy ze strony rodziców.

Z ankiet tych wynikało ponadto, że:

- dyrekcja Szkoły wychodzi naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli dotyczącym doskonalenia i doksztalcania w zakresie umiejętności wychowawczych i profilaktycznych (100% odpowiedzi),
- w Gimnazjum realizowane są wieloletnie plany doskonalenia nauczycieli (90% odpowiedzi).

(dowód: akta kontroli str. 686-697 i 689)

Również specjaliści (pedagog i psycholog) w swoich ankietach ocenili, że nauczyciele zatrudnieni w Szkole są dostatecznie przygotowani do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i patologiami.

Jako „dobry” ocenili stopień własnego i innych nauczycieli przygotowania do realizacji działań profilaktycznych oraz rozwiązywania poważnych problemów wychowawczych.

Podali też, że w ostatnich dwóch latach szkolnych nie zgłaszali zapotrzebowania na szkolenia z zakresu różnorodnych działań profilaktycznych w celu zwiększenia swoich kompetencji. Mimo to w okresie tym uczestniczyli w takich szkoleniach.

(dowód: akta kontroli str. 691-692 i 695-696)

1.4. Skala występowania w Gimnazjum zjawisk patologicznych

Z pism kierowanych przez Gimnazjum do Komendy Policji oraz protokołów sporządzonych z rozmów pracowników Szkoły z rodzicami uczniów wynika, że w okresie objętym niniejszą kontrolą NIK w Gimnazjum wystąpiły pojedyncze przypadki zachowań patologicznych uczniów tej Szkoły, tzn.:

- a) w roku szkolnym 2011/2012 w Gimnazjum wystąpiło 6 następujących zjawisk patologicznych, których sprawcami było 11 uczniów (w tym 1 uczeń uczestniczył w dwu czynach), tzn.:
 - 7 uczniów było agresywnych wobec kolegów (3 czyny),
 - 1 uczeń był sprawcą przemocy,
 - 1 uczeń uczestniczył w rozboju,
 - 3 uczniów dokonało kradzieży (1 czyn).
- b) w kolejnym roku szkolnym sprawcami 14 zjawisk patologicznych w Gimnazjum było również 11 uczniów (w tym 3 uczniów dokonało po dwa czyny), przy czym:
 - 5 uczniów wykazało agresję wobec kolegów (5 czynów),
 - 2 uczniów było agresywnych wobec dorosłych (2 czyny),
 - 2 uczniów było sprawcami kradzieży (2 czyny),
 - 5 uczniów przejawiało inne zachowania problemowe (5 czynów).

Wobec wszystkich sprawców ww. zjawisk patologicznych podjęte zostały działania profilaktyczno-wychowawcze.

(dowód: akta kontroli str. 166-167)

Również uczniowie Gimnazjum ocenili, że skala zjawisk patologicznych, które wystąpiły w Szkole w roku 2012/2013, była niewielka, ponieważ większość z ankietowanych uczniów klas II i III Gimnazjum z roku szkolnego 2013/2014 (98 osób) podała w ankietach (od 50 do 97% odpowiedzi na poszczególne pytania), że nie była świadkami następujących piętnastu zachowań patologicznych swoich koleżanek bądź kolegów: picia alkoholu, używania narkotyków, zażywania leków w celu odurzenia, częstowania lub handlowania narkotykami, wulgarnego zaczepiania dziewcząt przez chłopców i na odwrót, wysyłania nieprzyjemnych SMS

i e-maili, wysyłania wiadomości z pogroźkami, fizycznego znęcania się nad kimś, przymuszania do upokarzających czynności, znęcania się nad zwierzętami, kradzieży i wymuszania przedmiotów lub pieniędzy, oglądania lub rozpowszechniania pornografii oraz uprawiania seksu.

Tylko w przypadku sześciu zachowań: niszczenie mienia szkolnego, niszczenie innego mienia, wyśmiewanie i wyszydzanie innych, robienie złośliwych dowcipów, rozpowszechnianie o kimś złośliwych plotek, bójki i szarpaniny, ze znacznej części ankiet (od 43,3 do 63,92% odpowiedzi na dane pytanie) wynikało, że zdarzały się one czasami.

W przypadku palenia papierosów i wulgarnego wyzywania kolegów/koleżanek, kolejno 26,5% oraz 37,7% odpowiadających wskazało, że zachowania takie występowały często.

Z ankiet tych wynikało ponadto, że:

- atmosferę w swoich klasach, a zwłaszcza kontakty między uczniami, jako przyjazne określiłoby 55,1% ankietowanych i raczej przyjazne - 39,8% ankietowanych,
- 33,7% badanych uważało, że większość nauczycieli traktuje uczniów przyjaźnie, a 56,8% ankietowanych stwierdziło, że raczej przyjaźnie,
- 65% ankietowanych uczniów nie chciałoby zmienić swojej szkoły,
- 89% badanych nigdy nie obawiało się iść do szkoły z uwagi na prześladowania ze strony kolegów.

Większość badanych uczniów (62% odpowiedzi) wskazywało, że nauczyciele o tym co dzieje się między uczniami wiedzą tylko w przypadku tych spraw, które wyszły na jaw.

76% badanych uczniów potwierdziło, że Szkoła co roku zbiera od nich informacje dotyczące różnych zagrożeń i problemów poprzez rozmowy lub badania ankietowe. Znaczna liczba badanych uczniów (43,3% odpowiedzi) stwierdziła jednak, że w przypadku poczucia zagrożenia lub wystąpienia problemów z kolegami zwróciliby się o pomoc do rodziców, a tylko 30% badanych - do nauczycieli (wychowawcy lub nauczyciela zaufanego).

74% ankietowanych uczniów oceniło, że w przypadku łamania przez uczniów regulaminu lub wystąpienia zachowań patologicznych – nauczyciele natychmiast zajmują się tą sprawą i starają się szybko ją rozwiązać. Wg 60% odpowiedzi – w przypadkach takich nauczyciele dużo rozmawiają z uczniami na ten temat.

Większość ankietowanych uczniów odpowiedziało (52% odpowiedzi), że w przypadku posiadania wiedzy o znęcaniu się nad kimś przez kolegów lub posiadania wiedzy o sprawcy kradzieży lub zniszczenia mienia, nie zdecydowałiby się powiadomić o tym nauczycieli, głównie ze względu na uznanie ich za donosicieli. 45% ankietowanych uczniów uznało, że w Szkole należy wprowadzić zmiany, żeby mogli poczuć się lepiej i bardziej bezpiecznie, a zmiany te polegać powinny głównie na tym, że:

- nauczyciele powinni nie tylko wymagać, ale także pomagać uczniom (64,3% odpowiedzi),
- uczniowie powinni mieć większy wpływ na niektóre decyzje ich dotyczące (52,4% odpowiedzi),
- nauczyciele powinni zawsze reagować na nieprawidłowe zachowania uczniów (31% odpowiedzi).

(dowód: akta kontroli str. 673-679)

Nauczyciele Gimnazjum w swoich ankietach stwierdzili, że najczęściej w Szkole występowały następujące trzy zjawiska patologiczne: nieprzygotowanie do lekcji (28 odpowiedzi); agresja słowna wobec rówieśników (27 odpowiedzi); wagary (23 odpowiedzi). Dodali też, że występuje również agresja fizyczna wobec rówieśników (14 odpowiedzi) i odrzucenie przez kolegów (12 odpowiedzi).

Z ankiet tych wynikało ponadto (79,3% odpowiedzi), że w Szkole nie występują czynniki utrudniające skuteczne eliminowanie nieprawidłowych zachowań uczniów. Ankietowani nauczyciele stwierdzili (96,5% odpowiedzi), że widząc ewidentne łamanie regulaminu przez uczniów lub dowiadując się, że coś złego dzieje się w Szkole – natychmiast zajmują się tą sprawą i starają się szybko ją rozwiązać. Ocenili również, że dobrze (19 osób) lub bardzo dobrze (8 osób) znają zjawiska i sytuacje zachodzące w grupach rówieśniczych uczniów oraz problemy poszczególnych uczniów. Podobnie ocenili wiedzę w tym zakresie posiadaną przez swoich kolegów i koleżanki.

Ankietowani nauczyciele potwierdzili (96,5% odpowiedzi), że w Szkole przeprowadzana jest corocznie diagnoza problemów i potrzeb środowiska uczniowskiego, a wyniki tych diagnoz są im znane.

Z omawianych ankiet wynikało ponadto, że:

- w Szkole brak jest nauczycieli nieradzących sobie z uczniami sprawiającymi trudności wychowawcze (78,6% odpowiedzi),
- nauczyciele czują się bezpiecznie przychodząc na zajęcia,
- 96,5% ankietowanych może liczyć na pomoc kolegów w sytuacjach kryzysowych,
- 5 ankietowanych osób (18%) stwierdziło, że w okresie objętym niniejszą kontrolą NIK zaszła w Szkole konieczność zastosowania przymusu bezpośredniego.

(dowód: akta kontroli str. 681-689)

Wg ankietowanych specjalistów (psychologa i pedagoga szkolnego; 2 osoby) – zjawiskami patologicznymi występującymi w Szkole były: agresja słowna wobec rówieśników; wagary; agresja fizyczna wobec rówieśników.

Również z tych ankiet wynikało, że w Szkole nie występują czynniki utrudniające eliminację nieprawidłowych zachowań uczniów.

Specjaliści potwierdzili, że nauczyciele, widząc ewidentne łamanie regulaminu przez uczniów lub dowiadując się, że coś złego dzieje się w Szkole, natychmiast zajmują się tą sprawą i starają się szybko ją rozwiązać. Stopień swojej i innych nauczycieli orientacji o zjawiskach i sytuacji zachodzących w grupach rówieśniczych oraz problemach poszczególnych uczniów ocenili jako dobry.

Nie potwierdzili konieczności zastosowania środków przymusu bezpośredniego w Szkole.

(dowód: akta kontroli str. 690 i 697)

Straż Miejska w Łodzi w informacji złożonej na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli² podała, że w latach 2011-2013 nie stwierdziła zjawisk patologicznych wśród uczniów tej Szkoły. Z informacji tej wynikało natomiast, że w ww. okresie Straż Miejska w Łodzi prowadziła w Gimnazjum zajęcia profilaktyczne w odpowiedzi na coroczną pisemną prośbę dyrektora Szkoły, jak również przeprowadzała kontrole przy użyciu psa do wykrywania zapachów narkotyków, w wyniku których nie ujawniono w Gimnazjum obecności substancji psychoaktywnych.

(dowód: akta kontroli str. 666-668)

Komenda Miejska Policji w Łodzi w analogicznej informacji stwierdziła, że:

- w latach 2011-2013 podjęte zostały przez Policję trzy interwencje (zgłoszone na nr telefonu 997 i 112) w związku ze stwierdzeniem zjawisk patologicznych (kradzieży) wśród uczęszczających do Gimnazjum dzieci i młodzieży,
- w ww. okresie Policja, w związku z pisemnymi informacjami uzyskanymi z Gimnazjum, przeprowadziła czynności procesowe i przekazała sprawy do Sądu Rodzinnego: w 2011 r. – w przypadku 6 uczniów (w związku z pobiciem lub groźbami karalnymi); w 2012 r. – w sprawach 5 uczniów tej Szkoły (kradzież,

² Dz. U. z 2012 r. poz. 82, ze zm.

- naruszenie nietykalności cielesnej małoletniego, groźby karalne, znęcanie się nad małoletnim); w 2013 r. – w sprawach 2 uczniów (przejawy demoralizacji),
- w okresie tym podejmowała wobec uczniów Gimnazjum zajęcia profilaktyczne, polegające na:
 - omówieniu z dyrekcją Szkoły procedur postępowania w sprawach nieletnich wykazujących przejawy demoralizacji oraz popełniających czyny karalne,
 - wzmożonym patrolowaniu terenu przed Szkołą w związku z uroczystościami szkolnymi,
 - prelekcji dla uczniów klas III dotyczącej odpowiedzialności prawnej nieletnich w świetle ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

(dowód: akta kontroli str. 669-672)

1.5. Zajęcia pozalekcyjne

W organizacji lat szkolnych 2011/2012 – 2012/2013 w Gimnazjum założono realizację zajęć pozalekcyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 651-656)

W roku szkolnym 2011/2012 na zajęcia pozalekcyjne uczęszczało 610 uczniów (poszczególni uczniowie uczęszczali na więcej niż 1 rodzaj zajęć), co stanowiło 166% liczby uczniów wg stanu na koniec tego roku szkolnego (367 osób). Wśród uczniów uczęszczających na takie zajęcia było 8 uczniów przejawiających zachowania patologiczne (1,3% ogólnej liczby uczniów biorących udział w tego typu zajęciach i 66,7% uczniów przejawiających w tym czasie zachowania patologiczne).

(dowód: akta kontroli str. 660)

W kolejnym roku szkolnym w zajęciach pozalekcyjnych wzięło udział 811 uczniów (również poszczególni uczniowie uczęszczali na więcej niż 1 rodzaj zajęć), co stanowiło 236% liczby uczniów wg stanu na koniec tego roku szkolnego (343 osoby). Na zajęcia takie uczęszczało 9 uczniów przejawiających zachowania patologiczne, tj. 1,1% ogólnej liczby uczniów biorących udział w tego typu zajęciach i 64,3% uczniów przejawiających w tym czasie zachowania patologiczne.

(dowód: akta kontroli str. 661)

W ramach zajęć pozalekcyjnych realizowane były m.in.:

- koła przedmiotowe: matematyczne, j. angielskiego, teatralne, chemiczne, plastyczne, itp.,
- zajęcia i koła sportowe,
- zajęcia przedmiotowe przygotowujące do egzaminu gimnazjalnego,
- zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne z poszczególnych przedmiotów,
- Szkolny Klub Europejski,
- Młodzieżowe Ochotnicze Pogotowie Rówieśnicze.

(dowód: akta kontroli str. 651-656)

1.6. Strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec uczniów Gimnazjum zagrożonych uzależnieniami

Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 6 października 2008 r. dyrektor Gimnazjum przedstawił Radzie Pedagogicznej Strategię działań profilaktycznych w tej Szkole, zatwierdzoną przez jej dyrektora w dniu 06.10.2008 r. Dokument ten uwzględniał zagadnienia wyszczególnione w pkt 1) – 13) § 10 rozporządzenia MENiS z 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem³.

(dowód: akta kontroli str. 93-134, 613-628)

³ Dz. U. Nr 26, poz. 226

1.7. Wdrażanie działań profilaktycznych

1.7.1) Gimnazjum w latach szkolnych 2011/2012 - 2012/2013 oraz we wrześniu i październiku 2013r. prowadziło działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej. Zagadnienia te realizowane były przez wychowawców klas, psychologa oraz pedagoga szkolnego. Działania takie polegały m.in. na: organizowaniu zajęć integracyjnych, wycieczek i imprez klasowych; organizowaniu szkolnego Dnia Tolerancji; prowadzeniu lekcji poświęconych roli autorytetu w życiu człowieka, wpływu grupy na jednostkę, oddziaływaniu mediów na odbiorcę; prowadzeniu lekcji i zajęć poświęconych zasadom zdrowego stylu życia; organizowaniu lekcji wychowawczych i warsztatów dotyczących przeciwdziałania uzależnieniom; prowadzeniu lekcji wychowawczych i warsztatów dotyczących zapobiegania przemocy, radzenia sobie ze stresem, promowania zdrowego stylu życia; prowadzeniu współpracy z rodzicami w formie comiesięcznych spotkań z rodzicami na konsultacjach i zebraniach oraz bieżącego informowania o niepokojących zachowaniach i postawach.

(dowód: akta kontroli str. 168-226)

Tylko część ankietowanych uczniów (od 18 do 58%) potwierdziła uczestniczenie w minionym roku szkolnym w zajęciach profilaktycznych poświęconych: nawiązywaniu dobrych kontaktów z innymi ludźmi; paleniu papierosów; picciu alkoholu przez młodzież; kontaktu z narkotykami; agresji i przemocy wśród młodzieży; przemocy w rodzinie; przedwczesnej inicjacji seksualnej, oceniając tematykę takich zajęć jako średnio interesującą, średnio przydatną i średnio wpływającą na ich decyzje. Uczniowie w ankietach podali, że zajęcia profilaktyczne w Szkole prowadzone były przez nauczycieli, pedagoga i psychologa szkolnego, specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej, policję, straż miejską i inne osoby.

(dowód: akta kontroli str. 677-679)

1.7.2) W Gimnazjum w ww. latach szkolnych realizowane były programy profilaktyczne dotyczące przeciwdziałania zachowaniom patologicznym, których inicjatorami były podmioty zewnętrzne, w tym:

- MEN, programy: „Szkoła bez przemocy”, „By dziecko było tym kim jest”,
- Urząd Miasta Łodzi (UML), programy: „Jestem fair”, „Miejski Program Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Zapobiegania Narkomanii”, „Młodzieżowe Ochotnicze Pogotowie Rówieśnicze”, „Tylko słabi gracze biorą dopalacze”, „Od dziewczynki do kobiety”, „Postaw na rodzinę”,
- PTTK – rajdy organizowane w ramach promocji zdrowia i zdrowego stylu życia,
- Wojewódzkie Centrum Zdrowia Publicznego w Łodzi, program „Żyj smacznie i zdrowo”,
- Straż Miejska w Łodzi, program prewencyjny „Przeciwdziałanie narkomanii” w ramach którego sprawdzano (z wykorzystaniem szkolonych psów) plecaki i teczki uczniów na obecność narkotyków,
- Fundacja Dzieci Niczyje oraz Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa, program „Dzień bezpiecznego Internetu”,
- Dom Dziecka, program „Uśmiechnij się”,
- Oratorium Św. Jana Bosko w Łodzi, organizowanie zajęć popołudniowych dla młodzieży,
- Fundacja Spunk, program edukacji seksualnej,
- Policja, program prewencyjny „Odpowiedzialność karna nieletnich”.

Programy: „Od dziewczynki do kobiety”, Program edukacji seksualnej”, „Program Prewencji Straży Miejskiej” oraz „Program Prewencji Policji” realizowane były przez osoby spoza szkoły i ich uprawnienia pedagogiczne zostały zweryfikowane przez dyrektora Gimnazjum.

Pozostałe programy realizowali nauczyciele pracujący w Gimnazjum, w ramach działań związanych z realizacją „Szkolnego Programu Profilaktyki”.

Działania związane z realizacją Miejskiego Programu Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Zapobiegania Narkomanii, programu dotyczącego Młodzieżowego Ochotniczego Pogotowia Rówieśniczego, programu „Postaw na rodzinę” finansowane były przez Urząd Miasta Łodzi.

W roku szkolnym 2011/2012 Gimnazjum otrzymało z UMŁ na ten cel łączną kwotę 9.650 zł, w tym:

- na realizację Miejskiego Programu Przeciwdziałania Alkoholizmowi „Razem ciekawiej i łatwiej” – środki w kwocie 3.920 zł,
- na realizację Miejskiego Programu Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Zapobiegania Narkomanii - 5.730 zł, w tym: 2.292 zł na profilaktykę selektywną i 3.438 zł na profilaktykę uniwersalną.

W roku szkolnym 2012/2013, w związku z realizacją takich działań, Gimnazjum otrzymało z UMŁ kwotę 13.230 zł, w tym:

- na realizację Miejskiego Programu Przeciwdziałania Alkoholizmowi – 4.480 zł,
- na realizację Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii – 1.600 zł,
- na realizację programu dotyczącego Młodzieżowego Ochotniczego Pogotowia Rówieśniczego – 3.650 zł,
- na realizację programu „Postaw na rodzinę” – 3.500 zł.

Pozostałe ww. programy inicjowane przez podmioty zewnętrzne realizowane były w ramach własnych działań Gimnazjum, bez nakładów finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 226, 230-260)

Ankietowani nauczyciele jako „dobre” ocenili wsparcie i pomoc ze strony Policji, Straży Miejskiej i instytucji służby zdrowia w zakresie profilaktyki świadczonej dla środowiska szkolnego Gimnazjum.

(dowód: akta kontroli str. 688)

Podobnie wsparcie takie ocenili specjaliści zatrudnieni w Gimnazjum.

(dowód: akta kontroli str. 693 i 694)

1.7.3) Działania w zakresie profilaktyki podejmowane samodzielnie przez pracowników Gimnazjum (wychowawców klas, specjalistów) były zgodne z celami założonymi w Szkolnym Programie Profilaktyki.

(dowód: akta kontroli str. 6-20 i 168-226)

Również zagadnienia realizowane w ramach programów inicjowanych przez podmioty zewnętrzne dotyczyły celów Szkolnego Programu Profilaktyki.

Programy te realizowane były m.in. w zakresie profilaktyki:

- narkomanii (np. działania realizowane w ramach Miejskiego Programu Zapobiegania Narkomanii, program „Tylko słabi gracze biorą dopalacze”, program prewencyjny Straży Miejskiej „Przeciwdziałanie narkomanii”),
- zachowań agresywnych (np. program „Szkoła bez przemocy”, program „Jestem fair”, program „Młodzieżowe Ochotnicze Pogotowie Opiekuńcze”),
- palenia tytoniu: program prewencyjny policji – odpowiedzialność karna nieletnich,
- picia alkoholu (np. działania w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Alkoholizmowi”, program dotyczący Młodzieżowego Ochotniczego Pogotowia Rówieśniczego),

(dowód: akta kontroli str. 6-20 i 230-260)

W ramach zagadnień profilaktycznych podejmowanych samodzielnie przez Gimnazjum (nauczyciele, psycholog, pedagog) realizowane były także zadania z zakresu profilaktyki selektywnej.

W ramach tej profilaktyki prowadzono m.in.:

a) nauczyciele:

- zajęcia wyrównujące dla uczniów, w tym posiadających opinie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,

- rozmowy indywidualne nauczyciela/wychowawcy z rodzicami uczniów sprawiających problemy wychowawcze, w obecności tych uczniów, w trakcie których przekazywane były informacje o przyczynach i skutkach takich zachowań,
- pomoc koleżeńska dla uczniów zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- teatr szkolny „Bez 3manki”, dający możliwość zaspakajania potrzeby sukcesu młodzieży zagrożonej wykluczeniem,
- indywidualne rozmowy nauczyciel – uczeń w celu budowania pozytywnej samooceny uczniów,
- w przypadku zaistnienia zachowania patologicznego kierowano sprawę do Komendy Policji,
- w przypadku nierealizowania obowiązku szkolnego – wychowawca informował o tym rodziców oraz kuratora sądowego,
- pomoc w uzyskaniu stypendiów socjalnych,
- indywidualne rozmowy dyscyplinujące z uczniami sprawiającymi problemy wychowawcze, w obecności dyrektora Gimnazjum, psychologa i pedagoga szkolnego.

Uczestników tych zajęć wyselekcjonowano na podstawie dobrowolnych zgłoszeń uczniów, obserwacji, opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, wywiadów środowiskowych, uwag nauczycieli, psychologa i pedagoga szkolnego.

b) pedagog i psycholog:

- warsztaty dotyczące wszystkich celów ujętych w Szkolnym Programie Profilaktyki, jak również indywidualne rozmowy, porady i konsultacje z uczniami wykazującymi zachowania patologiczne oraz z ich rodzicami. Prowadzone były również rozmowy dyscyplinujące ze sprawcami zjawisk patologicznych (pkt 1.4 niniejszego wystąpienia). Specjaliści koordynowali akcją pomocy finansowej, stypendiów socjalnych i zasiłków losowych, pomocy rzeczowej, dofinansowania do obiadów uczniów w trudnej sytuacji finansowej, stypendiów dla uczniów wybitnie uzdolnionych.

Formami selekcjonowania uczniów będących uczestnikami ww. zajęć z zakresu profilaktyki selektywnej były: dobrowolne zgłaszanie się uczniów, rozmowy i wywiady z wychowawcami i nauczycielami, opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych, orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

(dowód: akta kontroli str. 226-229, 288-296)

Programy profilaktyczne inicjowane przez podmioty zewnętrzne, o których mowa w pkt 1.7.2) niniejszego wystąpienia, dotyczyły profilaktyki uniwersalnej oraz profilaktyki selektywnej.

W ramach profilaktyki uniwersalnej realizowano: program „Szkoła bez przemocy”; rajdy z PTTK; działania związane z rokiem Janusza Korczaka; program „Żyj smacznie i zdrowo”; program prewencji Straży Miejskiej; program „Tylko słabi gracze biorą dopalacze”; program „Dzień bezpiecznego Internetu”; projekt „Uśmiechnij się”; program edukacji seksualnej; program prewencji Policji.

Z zakresu profilaktyki selektywnej realizowano: program „Jestem fair”; Miejski Program Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Zapobiegania Narkomanii”; program „Młodzieżowe Ochotnicze Pogotowie Rówieśnicze”; programy prewencji Straży Miejskiej oraz policji; program „Od dziewczynki do kobiety”; projekt „Uśmiechnij się”; program „Postaw na rodzinę”; współpraca z Oratorium Św. Jana Bosko.

(dowód: akta kontroli str. 230)

Doboru uczniów do uczestniczenia w ww. programach profilaktyki selektywnej dokonali wychowawcy konsultując się z psychologiem i pedagogiem, we współpracy z Zespołem Wychowawczym.

(dowód: akta kontroli str. 231)

1.7.4) Plan doskonalenia nauczycieli w zakresie kształcenia umiejętności profilaktycznych na lata szkolne 2011/2012 – 2012/2013 został zrealizowany. Zostały przeprowadzone wszystkie planowane działania. Szkolenia zostały sfinansowane przez Gimnazjum.

(dowód: akta kontroli str.136, 138-139, 159-160 i 261-264)

Szkolenia z zakresu profilaktyki, zorganizowane w roku 2011/2012 indywidualnie przez nauczycieli i specjalistów, zostały sfinansowane przez osoby w nich uczestniczące. Dwa takie szkolenia zorganizowane indywidualnie przez nauczycieli w roku 2012/2013 zostały sfinansowane przez Gimnazjum. Pozostałe szkolenia z tego zakresu przeprowadzone w ww. roku szkolnym zostały sfinansowane przez osoby w nich uczestniczące.

(dowód: akta kontroli str. 138-141, 144-147, 156-161)

1.7.5) Udział rodziców uczniów Gimnazjum w działaniach profilaktycznych szkoły

Działania profilaktyczne Gimnazjum wobec rodziców uczniów polegały na:

- organizowaniu przez szkołę dwa razy w semestrze zebrań rodziców z wychowawcami klas (zaplanowanych we wrześniu na cały rok szkolny) i przeprowadzaniu przez psychologa oraz pedagoga w trakcie tych zebrań pogadarek dotyczących motywowania uczniów do nauki,
- organizowaniu kilkakrotnie w trakcie roku szkolnego konsultacji z nauczycielami i specjalistami (psycholog i pedagog) w ramach profilaktyki selektywnej, również zaplanowanych we wrześniu na cały rok szkolny,
- przeprowadzaniu przez nauczycieli, wychowawców i specjalistów rozmów indywidualnych i udzielaniu przez nich porad rodzicom uczniów przejawiających niewłaściwe formy zachowania,
- funkcjonowaniu w szkole systemu postępów i frekwencji ucznia (e – dziennik),
- uczestniczeniu rodziców w obchodach „Dnia bez przemocy”.

(dowód: akta kontroli str. 229 i 265-287)

Zatrudnieni w Szkole specjaliści jako „dobrą” ocenili współpracę z rodzicami uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 693 i 697)

1.8. Wykorzystanie przez Gimnazjum materiałów i propozycji zaproponowanych szkołom przez MEN w opracowaniu z marca 2011 r. pn. „Profilaktyka używania narkotyków tzw. dopalaczy przez młodzież. Oferta działań profilaktycznych adresowanych do dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących”

Działania Gimnazjum związane z realizacją propozycji zawartych w ww. materiałach MEN polegały na:

- 1) przedstawieniu przez dyrektora szkoły na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 11.04.2011 r. szczegółowych informacji zawartych w tym dokumencie w celu ich wdrożenia,
- 2) zapoznaniu przez dyrektora Gimnazjum Rady Rodziców i przedstawicieli trójek klasowych w dniu 12.09.2011 r. z ww. materiałami oraz przekazaniu informacji, że wychowawcy będą poruszać tematykę dopalaczy na godzinach wychowawczych, a pedagog i psycholog oraz koordynator ds. bezpieczeństwa podejmą współpracę z instytucjami wspomagającymi szkołę w tym zakresie,
- 3) szkoleniu rodziców w 2011 r. w trakcie zebrań na temat profilaktyki używania narkotyków i dopalaczy jako nowego zagrożenia,
- 4) poinformowaniu rodziców o spotkaniu Prezydenta Miasta Łodzi w dniu 24.05.2011r. z dyrektorami szkół i rodzicami w sprawie inicjatyw Miasta mających na celu ochronę dzieci oraz uzyskiwanie informacji o nowopowstających sklepach z dopalaczami,
- 5) zorganizowaniu dla uczniów zajęć dotyczących dopalaczy:
 - w ramach godzin wychowawczych,

- w trakcie realizacji programu „Tylko słabi gracze biorą dopalacze” (2010 i 2011 r.),
 - w ramach dodatkowych zajęć integracyjnych prowadzonych przez psychologa i pedagoga dla uczniów klas I w celu poprawy klimatu klasy i wspomagania osiągnięć szkolnych uczniów,
 - w spektaklu teatralnym Teatru Piccolo pt. „Wybieram życie”, skierowanym do młodzieży gimnazjalnej eksperymentującej z środkami psychoaktywnymi (narkotykami, dopalaczami),
- 6) udzieleniu przez psychologa i pedagoga szkolnego porad i konsultacji dla rodzica i ucznia podejrzanego o kontakt z dopalaczami i skierowaniu rodziny do Profilaktyczno-Rozwojowego Ośrodka Młodzieży i Dzieci,
- 7) w związku ze zjawiskiem dopalaczy - rozszerzeniu kontroli przeprowadzanej przez Straż Miejską z udziałem psa na obecność narkotyków i dopalaczy,
- 8) uczestniczeniu w 2011 r. dyrektora Gimnazjum i psychologa zatrudnionego w tej szkole w konferencji dotyczącej dopalaczy zorganizowanej przez UMŁ oraz Krajowe Biuro ds. Narkomanii.

Zatrudniony w Gimnazjum psycholog ukończył w lutym 2008 r. Studium Profilaktyki Uzależnień.

(dowód: akta kontroli str. 169, 174, 176, 178, 181, 183, 186, 187, 193, 206, 210, 213, 222, 229 i 297-325)

1.9. Ewaluacja końcowa przeprowadzona w celu podsumowania realizacji Szkolnego Programu Profilaktyki i Programu Wychowawczego, które zakończyły się z końcem roku szkolnego 2012/2013

Ewaluacja Szkolnego Programu Profilaktyki oraz Programu Wychowawczego, obowiązujących w latach szkolnych 2008/2009 – 2012/2013, przeprowadzona została w dniach od 23 do 27 września 2013 r. Dokonano jej z wykorzystaniem:

- badania ankietowego przeprowadzonego wśród nauczycieli, uczniów i ich rodziców,
- rozmów z nauczycielami i wychowawcami,
- analizy dokumentacji pedagoga i psychologa szkolnego oraz zapisów dzienników lekcyjnych,
- obserwacji uczniów na zajęciach dydaktycznych oraz w czasie przerw międzylekcyjnych,
- obserwacji uczniów uczestniczących w imprezach szkolnych, pozaszkolnych oraz zajęciach pozalekcyjnych.

W trakcie ewaluacji dokonano oceny dotyczącej:

- realizacji celów i zadań wynikających z tych Programów,
- osiągnięcia rezultatów z działań przeprowadzonych w ramach ww. Programów.

Wnioski wynikające z ww. ewaluacji uwzględniono w Szkolnym Programie Profilaktyki oraz Programie Wychowawczym, przyjętych na lata szkolne 2013/2014 – 2015/2016.

(dowód: akta kontroli str. 386- 457)

1.10. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w związku z przejawami zachowań patologicznych w Gimnazjum

W latach szkolnych 2010/2011 – 2012/2013 w Gimnazjum, w ramach profilaktyki selektywnej i uniwersalnej, udzielana była pomoc psychologiczno-pedagogiczna w związku z przejawami zachowań patologicznych.

Formami organizacyjnymi udzielania takiej pomocy były:

- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze prowadzone przez nauczycieli, w roku szkolnym 2011/2013 dla 44 uczniów, w roku szkolnym 2012/2013 – dla 64 uczniów,
- zajęcia rozwijające uzdolnienia, również prowadzone przez nauczycieli, dla 2 uczniów w każdym z ww. lat szkolnych,

- zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców (17 osób), prowadzone w roku 2012/2013 przez Specjalistyczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Łodzi (SPPP) dla rodziców uczniów posiadających opinię o dysleksji,
- zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, prowadzone przez SPPP, metodyka, Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli oraz pedagoga szkolnego, dla 233 uczniów w roku 2011/2012 i 250 uczniów w roku 2012/2013,
- porady dla uczniów, prowadzone przez pedagoga i psychologa szkolnego: w roku 2011/2012 – dla 70 uczniów, w roku 2012/2013 – dla 73 uczniów,
- porady, konsultacje i warsztaty dla rodziców i nauczycieli, prowadzone przez pedagoga i psychologa szkolnego dla: w roku 2011/2012 – 70 osób; w roku 2012/2013 – 73 osób.

Łącznie pomocą taką objęto: w roku 2011/2012 – 419 osób; w roku 2012/2013 – 479 osób.

Wszyscy uczniowie przejawiający w ww. latach szkolnych zachowania patologiczne zostali objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Nie przeprowadzono natomiast zajęć:

- specjalistycznych korekcyjno-kompensacyjnych, socjoterapeutycznych i innych o charakterze terapeutycznym, pomimo wytypowania potencjalnych uczestników (w roku 2011/2012 – 70 uczniów; w roku 2012/2013 – 73 uczniów), ponieważ Gimnazjum nie otrzymało środków na prowadzenie takich zajęć mimo wystąpienia o nie do Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Łodzi. Wytypowani uczniowie kierowani byli na zajęcia prowadzone w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- w ramach klas wyrównawczych i klas terapeutycznych, ponieważ w Gimnazjum nie było takich klas z uwagi na niezaistnienie potrzeby ich utworzenia,
- w roku 2011/2012 - psychoedukacyjnych dla wytypowanych 70 rodziców uczniów z opiniami o dysleksji, ponieważ udzielono im pomocy w formie porad i konsultacji.

(dowód: akta kontroli str. 458-463)

Nauczyciele Gimnazjum w ankietach ocenili, że współpraca w zakresie profilaktyki z poradnią psychologiczno-pedagogiczną układała się na dobrym poziomie (72% odpowiedzi), ale występowały również trudności (28% odpowiedzi). Analogicznie ocenili taką współpracę specjaliści zatrudnieni w Szkole.

(dowód: akta kontroli str. 688, 693 i 697)

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Nr 3 w Łodzi w informacji złożonej na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK potwierdziła, że w latach 2011-2013 pomocą psychologiczno- pedagogiczną Przychodni objętych zostało 73 uczniów Gimnazjum, a efektami tej pomocy było:

- przekazanie uczniom najważniejszych informacji na temat uzależnień i wpływu alkoholu na zdrowie człowieka,
- wyposażenie uczniów w praktyczne umiejętności sprzyjające podejmowaniu racjonalnych decyzji, radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami w kontaktach międzyludzkich, szczególnie w sytuacjach nacisku grupowego,
- uświadomienie uczniom kształtowania swej rzeczywistości zgodnie z ich własnymi oczekiwaniami,
- przekazanie uczniom wiedzy na temat zagrożeń płynących z działalności grup psychomanipulacyjnych (sekt) oraz ich wpływu na życie człowieka,
- wyposażenie uczniów w praktyczne umiejętności asertywnego zachowania się w obliczu agitowania do nieznanych grup.

Podano też, że ww. działania realizowane były w odpowiedzi na zapotrzebowanie zgłoszone przez Gimnazjum.

(dowód: akta kontroli str. 664-665)

1.11. Nadzór pedagogiczny kuratora oświaty oraz dyrektora nad wychowawczą i profilaktyczną działalnością Gimnazjum

Łódzki Kurator Oświaty (ŁKO) w ramach nadzoru pedagogicznego nie kontrolował w latach szkolnych 2011/2012 – 2012/2013 działalności Gimnazjum objętej niniejszą kontrolą NIK.

Przeprowadzone przez Kuratorium w Szkole w ww. okresie kontrole dotyczyły:

- zgodności z przepisami prawa przeprowadzania egzaminów poprawkowych (07.11.2011 r., bez zaleceń),
- zgodności organizacji zajęć edukacyjnych z języków nowożytnych z ramowymi planami nauczania w publicznym gimnazjum (04.01.2013 r., brak zaleceń),
- organizacji zajęć rewalidacyjnych (16.05.2013 r., brak zaleceń),
- prowadzenia pracowni komputerowych i posiadania oprogramowania edukacyjnego (27.05.2013 r., brak zaleceń).

W ww. okresie ŁKO nie przeprowadził w Gimnazjum ewaluacji zewnętrznej.

(dowód: akta kontroli str. 464)

Nadzór pedagogiczny dyrektora Gimnazjum w ww. okresie w zakresie tematyki objętej niniejszą kontrolą NIK polegał na:

a) przeprowadzeniu kontroli (ujętych w planach nadzoru pedagogicznego) dotyczących:

- terminowości i punktualności rozpoczynania zajęć przez wszystkich nauczycieli; kontrole takie przeprowadzone zostały w każdym semestrze, w trakcie niektórych kontroli stwierdzono przypadki spóźniania się nauczycieli na lekcje, co zostało na bieżąco omówione z nauczycielem;
- prawidłowości sprawowania dyżurów przez nauczycieli; kontrole takie przeprowadzone zostały w każdym semestrze, stwierdzono przypadki spóźnienia się nauczycieli na dyżur, w związku z czym przeprowadzone zostały rozmowy z tymi nauczycielami ze zwróceniem uwagi na konsekwencje wynikające z tytułu nieobecności na dyżurze;
- realizacji i organizacji zajęć pomocy psychologiczno-pedagogicznej; kontrole przeprowadzone w I semestrze roku 2012/2013 – stwierdzono nieprawidłowości w prowadzeniu dokumentacji dotyczącej realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, co zostało omówione na posiedzeniu Rady Pedagogicznej,

b) przeprowadzeniu ewaluacji wewnętrznych (ujętych w planach nadzoru pedagogicznego) w zakresie:

- wyrównywania szans edukacyjnych uczniów; badania przeprowadzone zostały w okresie od 01.09.2011r. do 31.05.2012r., wnioski sformułowane w raporcie z tej ewaluacji zostały uwzględnione do dalszych działań Gimnazjum,
- funkcjonowania szkoły w środowisku lokalnym, badania przeprowadzone zostały w okresie od 11.03.2013r. do 17.06.2013r.; wnioski sformułowane w raporcie z tej ewaluacji wskazują na właściwe funkcjonowanie Gimnazjum w badanym zakresie i zalecają kontynuację tych działań.

c) wspomaganie nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli (pkt. 1.3. niniejszego wystąpienia).

(dowód: akta kontroli str. 138-150, 156-165, 465-547)

1.12. Realizacja przez dyrektora Gimnazjum zadań z zakresu kontroli wypełniania przez uczniów obowiązku szkolnego

Dyrektor Gimnazjum w kontrolowanych latach występował corocznie do Oddziału Ewidencji Ludności w Wydziale Spraw Obywatelskich UMŁ z wnioskiem o udostępnienie danych z ewidencji ludności, zbioru pesel oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, dotyczących zameldowanych w obwodzie Gimnazjum uczniów kolejno z roczników: 1998r., 1999r. i 2000r. W odpowiedzi UMŁ przesłał do Szkoły wykazy uczniów z ww. roczników, podlegających obowiązkowi szkolnemu i zameldowanych w jej obwodzie. Dodatkowo Szkoła, w przypadku

wystąpienia wątpliwości co do miejsca zameldowania konkretnego ucznia, występowała do UML o uzyskanie właściwych danych w tym zakresie.

Na podstawie danych otrzymanych z UML założone zostały w Gimnazjum Księgi ewidencji dzieci i młodzieży rozpoczynających naukę w Szkole w danym roku szkolnym, zamieszkujących w jej obwodzie. Monitorowanie spełniania obowiązku szkolnego przez uczniów zamieszkałych w obwodzie szkoły lecz nieuczęszczających do Gimnazjum polegało na corocznych pisemnych wystąpieniach Szkoły o potwierdzanie realizacji obowiązku szkolnego przez poszczególnych uczniów w innych szkołach (pisma do i z tych szkół) lub na analizie wpisów w prowadzonym przez UML Systemie Kontroli Obowiązku Szkolnego (OSON) 2013 wersja 3.34 (c) Krakfin.

Ponadto w Gimnazjum prowadzona była również Księga uczniów tej Szkoły. Prawidłowość jej prowadzenia oraz Ksiąg ewidencji dzieci i młodzieży kontrolowana była corocznie przez wicedyrektora Gimnazjum.

Monitorowanie realizacji obowiązku szkolnego przez uczniów uczęszczających do Gimnazjum realizowane było przez powołany przez dyrektora Gimnazjum „Zespół Wychowawczy i do spraw realizacji obowiązku szkolnego”, który również informował organ prowadzący o przypadkach nierealizowania obowiązku szkolnego przez uczniów Gimnazjum (w roku 2011/2012 – 7 uczniów z absencją ponad 50%, w tym 1 wniosek do organu prowadzącego o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wraz z tytułem wykonawczym, 3 uczniów zmieniło szkołę, a 3 uczniów zaczęło uczęszczać do szkoły po wysłaniu upomnień do rodziców; w roku 2012/2013 – 8 uczniów z absencją ponad 50%, w tym 3 wnioski wraz z tytułami wykonawczymi do organu prowadzącego, 2 uczniów zostało skreślonych z listy uczniów po ukończeniu 18 lat, 1 uczeń został umieszczony w ośrodku, a 2 uczniów zaczęło uczęszczać do szkoły w wyniku wysłania upomnień do rodziców).

(dowód: akta kontroli str. 548 – 611 i 701)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Statutach Gimnazjum, obowiązujących w okresie objętym niniejszą kontrolą NIK, nie zostały określone zasady promocji i ochrony zdrowia.

(dowód: akta kontroli str. 93-135)

Stanowiło to naruszenie przepisu § 2 ust. 1 pkt 2) załącznika Nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół⁴.

Dyrektor Gimnazjum Sławomir Wołczyk wyjaśnił, że wynikało to z niedopatrzenia, a Szkoła w sposób szeroki realizuje promocję zdrowia.

(dowód: akta kontroli str. 698)

Zapis określający obowiązujące w Gimnazjum zasady promocji i ochrony zdrowia został wprowadzony do Statutu Szkoły uchwałą Rady Pedagogicznej nr 3/2013/2014 z dnia 28 października 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 699-700)

2. W ww. Statutach Gimnazjum nie zawarto zapisów wynikających z uregulowań § 10 pkt 1) – 13) rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem⁵, dotyczących strategii działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.

(dowód: akta kontroli str. 93-134)

⁴ Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.

⁵ Dz.U. nr 26, poz. 226

Dyrektor Gimnazjum Sławomir Wolczyk wyjaśnił, że Szkoła posiada strategię działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych wobec młodzieży zagrożonej uzależnieniem. Brak w Statucie zapisu w tej sprawie również wynikał z niedopatrzania.

(dowód: akta kontroli str. 698)

Zapis taki został wprowadzony do Statutu Szkoły uchwałą Rady Pedagogicznej nr 3/2013/2014 z dnia 28 października 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 699-700)

3. W Gimnazjum nie zorganizowano świetlicy szkolnej, wymaganej (przepisem § 9 ust. 1 załącznika nr 3 do ww. rozporządzenia MEN w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół) w przypadku uczęszczania do gimnazjum uczniów, którzy muszą dłużej przebywać w szkole ze względu na czas pracy ich rodziców (prawnych opiekunów), organizację dojazdu do gimnazjum lub inne okoliczności wymagające zapewnienia uczniowi opieki w szkole.

Wg oświadczenia dyrektora Gimnazjum Sławomira Wolczyka – było to konsekwencją stanowiska organu prowadzącego, który corocznie informował dyrektorów gimnazjów z terenu Łodzi, że nie mogą w opracowywanej na kolejny rok szkolny organizacji pracy szkoły ujmować godzin dla nauczycieli pracujących w świetlicy szkolnej, ponieważ organ ten nie planował środków finansowych na ten cel.

(dowód: akta kontroli str. 630)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie, pomimo stwierdzonej nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶ wnosi o podjęcie działań zmierzających do utworzenia świetlicy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

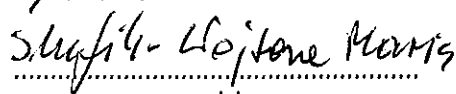
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁶ Dz.U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

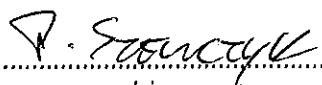
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 2 grudnia 2013 r.

Kontroler
Maria Ślufik-Wojtera
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis